

Asia: VN/16951/2020

Lausuntopyyntö keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmasta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunto

Lausun suunnitelmasta allaolevien alaotsikoiden alle

Mikäli vastasit yhtyäsi toisen tahon lausuntoon, täsmennä mistä tahosta on kyse

-

Suunnitelman tavoitteet

1 Suunnitelman tavoitteet - avovastaus

-

Liikenne

2a Liikenteeseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

2b Liikenne - avovastaus

-

Maatalous

3a Maatalouteen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

3b Maatalous - avovastaus

-

Rakennusten erillislämmitys

4a Rakennusten erillislämmitykseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

4b Rakennusten erillislämmitys - avovastaus

-

Työkoneet

5a Työkoneisiin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

5b Työkoneet - avovastaus

-

Jätehuolto

6a Jätehuoltoon suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

6b Jätehuolto - avovastaus

-

F-kaasut

7a F-kaasuihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

7b F-kaasut - avovastaus

-

Teollisuus ja muut päästöt

8a Teollisuuteen ja muihin päästöihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

8b Teollisuus ja muut päästöt - avovastaus

-

Kuntien ja alueiden ilmastotyö

9a Kunnille ja alueille suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

-

9b Kunnat ja alueet - avovastaus

Suunnitelman valmistelussa kuullut nuoret toivoivat valtiolta ohjauskeinoja, jotka liittyivät koulujen toimintaan. Suunnitelman luvussa 6.3.3. esitelty hankintalainsäädännön kehittäminen vaikuttaa myös koulujen hiili- ja ympäristöjalanjälkeen. Lisäksi olisi tärkeää miettiä, miten kuntia voitaisiin tukea ja kannustaa pienentämään päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten hiili- ja ympäristöjalanjälkeä siten, että lapset ja nuoret pääsisivät osallistumaan toimien suunnitteluun ja toteuttamiseen. Mahdollisuus vaikuttaa itse ilmastotoimiin voi tutkimusten mukaan vähentää lasten ja nuorten ilmastoahdistusta. (esim. Pihkala et al. teoksessa Maapallon tulevaisuus ja lapsen oikeudet, Lapsiasiavaltuutetun toimisto, 2020). Lasten ja nuorten mahdollisuudet vaikuttaa kestäviin valintoihin omassa kotitaloudessaan saattavat olla rajalliset. Siksi päiväkodin, koulun ja oppilaitosten tarjoamat vaikuttamismahdollisuudet ovat heille tärkeitä.

Kulutuksen hiilijalanjälki

10a Kulutukseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

10b Kulutus - avovastaus

-

Julkiset hankinnat

11a Julkisiin hankintoihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

11b Julkiset hankinnat - avovastaus

-

Muut poikkisektorit

12a Muille poikkisektoreille suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa näihin osa-alueisiin

12b Muut poikkisektorit - avovastaus

-

Toimenpideohjelma tavoitteiden saavuttamiseksi

13a Toimenpideohjelman vaikuttavuus

En ota kantaa toimenpideohjelmaan

13b Toimenpideohjelma - avovastaus

-

13c Mitä lisätoimia ehdotatte tavoitteiden saavuttamisen varmistamiseksi?

-

Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

14 Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

14 Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

UNICEF pitää tärkeänä sitä, että Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman valmistelun yhtenä lähtökohdana on ollut mahdollisimman oikeudenmukainen siirtymä kohti vähähiilistä yhteiskuntaa. UNICEF kiittää sitä, että nuoria on kuultu suunnitelman valmistelussa.

Suunnitelman vaikutusten arviointiin olisi kuitenkin ollut tärkeää sisällyttää myös lapsivaikutusten arviointi. Ilmastonmuutos vaikuttaa monin tavoin YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa määriteltyjen lapsen oikeuksien toteutumiseen, myös Suomessa. Samoin monet ilmastopolitiikkatoimet vaikuttavat lapsiin ja eri lapsiryhmiin, ja vaikutukset voivat olla huomattavan erilaisia kuin vaikutukset aikuisiin.

Kansallisessa lapsistrategiassa (2021) todetaan, että lapsen oikeuksien toteutuminen jää sattumanvaraiseksi ja hajanaiseksi, jos heihin kohdistuvia vaikutuksia ei arvioida systemaattisesti sääntelyssä, poliittisessa päätöksenteossa ja resurssien jaossa. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 3 artiklan mukaan kaikessa lapsia koskevassa viranomaistoiminnassa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Lapset ovat ainoa ihmisryhmä, jota tämä velvoite koskee. Lapsivaikutusten arviointi on keskeinen keino lapsen edun ensisijaisuuden varmistamiseksi, ja Kansallisessa lapsistrategiassa linjataan, että ”Lapsiin ja perheisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi otetaan systemaattiseksi osaksi päätöksentekoa ja toimintaa hallinnon kaikilla tasoilla” (s. 34).

Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa tulisi selkeästi kannustaa lapsivaikutusten arviointiin tarkempien sektorikohtaisten ilmastosuunnitelmien jatkovalmistelussa. Erityisen tärkeää lapsivaikutusten arviointi olisi liikkumiseen ja rakennusten erillislämmitykseen liittyvien ilmastotoimien valmistelussa, jotta ilmastotoimien vaikutukset lasten mahdollisuuteen liikkua vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin sekä lämmityskustannusten muutosten vaikutukset lapsiperheköyhyyteen saataisiin selville. Lisäksi riski lapsiperheköyhyyden lisääntymiseen tulisi huomioida, kun arvioidaan ilmastotoimien työllisyysvaikutuksia eri sektoreilla.

Yhdenvertaisuuden arviointi:

Ilmastosuunnitelmassa todetaan, että tulevien sukupolvien oikeuksien osalta voidaan yleisesti arvioida kunnianhimoisten ja monipuolisten päästövähennyskeinojen tukevan heidän oikeuksiensa

turvaamista. Lisäksi suunnitelmassa todetaan, että jatkotoimia valmisteltaessa tulevien sukupolvien oikeuksien turvaamista tukee esimerkiksi pitkän aikavälin vaikutusten arviointi.

Suunnitelmassa tulisi mainita tulevien sukupolvien lisäksi lapset. Ilmastonmuutoksella on aina vaikutuksia lapsiin, ja nämä vaikutukset eroavat usein siitä, miten ilmastonmuutos vaikuttaa aikuisiin. Tästä syystä ilmastotoimien vaikutusten arvioinnissa on kiinnitettävä erityistä huomiota lapsiin - jo tämän päivän lasten sekä tulevaisuudessa elävien lasten osalta.

Taloudelliset ja sosiaaliset vaikutukset:

On tärkeää, että suunnitelman vaikutusten arvioinnissa on havaittu, että muun muassa asumiseen ja liikenteeseen kohdistuvien toimenpiteiden kustannusvaikutus saattaa olla huomattavasti merkittävämpi pienituloisille kuin enemmän kuluttaville suurituloisille ja että ilmastotoimien jatkovalmistelussa tulee kiinnittää huomiota toimien oikeudenmukaisuus- ja yhdenvertaisuusvaikutuksiin. Lapsiperheköyhyys on Suomessa pitkään jatkunut ongelma. Vuonna 2020 pienituloisissa kotitalouksissa eli 114 300 lasta eli 11,1 % lapsista (Tilastokeskus). Ilmastotoimien oikeudenmukaisuuden kannalta on tärkeää varmistaa, että ilmastotoimet eivät lisää tai syvennä lapsiperheköyhyyttä. Tärkein keino tähän on ilmastotoimien jatkovalmistelun huolellinen lapsivaikutusten arviointi.

Liikenne:

Suunnitelmaan liittyvissä nuorten kuulemisissa nousi esiin, että julkinen liikenne on nuorille tärkeää. Ilmastosuunnitelmaan keskeisesti liittyvän oikeudenmukaisuuden periaatteen mukaisesti on tärkeää varmistaa, että liikenteeseen kohdistuvat ilmastotoimet eivät heikennä lasten ja nuorten mahdollisuutta liikkua. Tämä on tärkeää muun muassa syrjäseuduilla asuvien lasten kannalta. Lapsilla on YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 31 artiklan mukaan oikeus vapaa-aikaan, virkistystoimintaan ja kulttuurielämään. Mahdollisuus liikkua on tärkeä tämän oikeuden toteutumiseksi.

Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmaan sisältyvässä fossiilittoman liikenteen tiekartassa kaksinkertaistetaan suurten ja keskisuurten kaupunkiseutujen joukkoliikennetuet vuosille 2022-2024. Tämä on lasten ja nuorten kannalta tärkeä toimenpide. Alueellisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta olisi kuitenkin tärkeää kehittää keinoja edistää lasten ja nuorten mahdollisuutta liikkua myös syrjäseuduilla.

Myös pyöräily on lapsille ja nuorille tärkeä tapa liikkua. Väestöryhmittäin tarkasteltuna pyöräily Suomessa painottuu lapsiin, nuoriin ja aikuisiällä naisiin (Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma 2018).

On tärkeää, että fossiilisen liikenteen tiekartassa ohjataan valtion rahoitusta kuntien kävely- ja pyöräilyhankkeisiin. Vähävaraisimmista perheistä tuleville lapsille ja nuorille myös polkupyörän hankkiminen voi olla taloudellisista syistä vaikeaa. Ilmastosuunnitelman kuulemiseen osallistuneet Helsingin lastensuojelun jälkihuollon nuoret ehdottivat vuokrapyörien tarjonnan lisäämistä. Olisi hyvä pohtia, miten lapsille ja nuorille voitaisiin tarjota polkupyöriä edullisesti esimerkiksi yhteiskäyttöön perustuen. Nykyisellään yhteiskäyttöpyöriä tarjotaan yleensä vain aikuisille ja vain suurimmissa kaupungeissa.

Muita huomioita

15 Muita huomioita

-

16 Voiko organisaationi osaltaan edistää ilmastosuunnitelman tavoitteiden saavuttamista?

Kyllä

Suihkonen Minna
Suomen UNICEF ry